F
55 94

739

972

R 55. 24

EXP
S. XVIII
46

Le Musée Plantin-Moretus conserve
le dos de page du titre ainsi
que l'alphabet des belles lettres
employées dans cet ouvrage

OFT

EXEMPLEN OM DE KINDEREN BEQVAMELICK TE LEEREN

schryuen, inhoudende veel schoone sentencien tot onderwysinghe der ionckheyt.

T'ANTVVERPEN,

Ghedruckt by Christoffel Plantyn.

M. D. LXVIII

P. H. TOT ALLE VERSTANDIGHE BRABANTSCHE RHETORISIENEN.

CLOECKE Componiſtey, Edel ꝑoetey.
Eer ghy dees ghedichtey leeſt, moety wetey,
Dat ick, gheſetey in Brabant, haer mate
Wetens ende willens hebbe verghetey,
Om te volghen der Françoiſcher ſecretey:
Niet wt hermetey, oft dat ick d'ons' hate:
Maer om dat ick met haerder Conſtey hate
Meer ſins, onbevruepelt, dits dat ick pryſe.
Dole ick als ick tgoet om eey beter late?
Dat late ick d oordeeley niet d'onwyſe.
Want de goey maghe eet wel alle ſpijſe.

C. P. TOTTEN IONGHERS DIE GREYTICH OM LEEREN SIIN, ENDE GHEENEN MIDDEL EN HEBBEN OM SCHOLEN TE GAEN.

GHELOFTE maeckt schult, ey schult wordt niet quijt gheschouwey;
Sit wete ick, Const-lieuende kinders, seer wel, maer
Al hebdy langhe ghebeydt, ten mach ỹ niet rouwey:
Want hy doet wel die d'oudt betaelt int nieuwe iaer.
Ontfanght dan danckelyck desey A Es Eerbaer.
Sie ick ỹ hebbe hut goeder ionstey willey schenckey:
Leestey, schryftey, verstaetey, ey schickter ỹ naer,
Soo wil ick ỹ, alst past, met wat meerders ghedenckey.

God kenney is d'opperste goet.

Ey Gode kennisse comey, hem vreesey end eerey,
Je dey eenighey middel ony wijsheyt te leerey;
S'eerste ist datmey soeckey moet bouey alle goet:
Se meeste gaue die alle vreucht cay vermeerey;
Tie tbeghin ende deynde, Jae mate end goet,
Saermey ter werelt alle dingh nae rechtey moet.

Aanaarding

Arbeyde met vlijt nae wysheyt onbeswaert,
Want sy suecken vreucht en glorie baert.
Ende leert deur haer alle onminne schouwen.
Diemen inder eewicheyt mach behouwen.

Die wel leeft, wel sterft.

Ey d'wel leuey is ghemeynlyck ey goet steruey:
Die hier wel leeft ey cay ghey quade doot beeruey.
Deur loflycke deucht worter de mensch tot ghedreuey,
End' hier aur cay hy a ruste syne gheests verweruey.
Die hem ter aucht, met shertij bruegt, heel heeft gegeuy,
Die sal voorwaer steruende inder eeuwigheyt leuey.

A B C D E F G H I J K L M N O

Blyde in haer wterste sullen sy wesen,
Dat sy haer van hatt ende nijdt mispresen.

Jae salich, die haer alsdan soo versteruen vinden,
Ock van der vleesche wellusten onbedoruen vinden.

Wy sijn alle sterflyck.

onnen daghen, maenden, ende iaren oock dwalen?
Wie heeftse doch eene in haren loop wetten salen?
Voorwaer niemant; gheboorte, leuen, ende doot,
Sietmen eenpaerlijck altijt bewaren haer paden:
T'steruen volght de gheboorte, t'en mijdt cleyn noch groot.
Wat Godt ordineert, gheschiet sonder weerstoot.

O P Q R S T V W X Y Z.

Crachtelijck wordt den gheest van t'vleesch bestreden
Maer dees vleesche ydele begheerlijckheden

Ja dickwils oock bedwonghen als een kint,
Den gheest met stantuastighe deucht verwint.

Soet altyt tghene dat goet ghedaey ware.

at ghy steruende soudt wenschey t'hebbey ghedacy,
Veracht int leuey niet, maer ehilter day nae staey:
Soet in tijte tghene dat ghy soudt willey bedryuey
Als ghy bay aser werelt in d'andar moet gacy,
Soo doende salmey v d'eebbich leuey toe schrijuey.
Die wel sterft, sal by de leuende ontsterflyck blijuey.

---

a b c d e f g h i k l m ny n y o

De beghcerten brenghen den mensche in lyden,
Want den gheest en can hem gheensins verblyden
Makende t'herte en sinnen ongherust:
Soo langhe als hy derft tgheen daer hem nae lust.

Ghehoorsaemheyt is God behaeghlyck.

enBuldighe ghehoorsaemheyt betaemt de iueght,
Om salichlyck te leuen, ie sy d'eerste duecht,
Daer hem opter aerdey de mensche toe sal boeghen:
Sy ist die one by God brenght, wy dey gheest verhuecht,
Makende voorspoedich one werckey ende one ploeghen:
Die God ghehoorsaem ie, crijght alle siin vernoeghen.

---

p q r ſ ſſ s ß t ꝛ ꝺ u x y z ȝ.

Een goede hope wederstaet alleene — Perijkel, teghenspoet, ende ongheluck.
Want al waren wy ghewont totten beene, — Hoopende een beter soo mindert den druck.

Vedene moet ouer al ghebodt hebbey.

ame, profijt, eere, ende ionste te verkrijghey,
Wensicht elcke mensche: doet hem stuypey ende mijghey,
Jae tmaeckt hem eey slaeue, veracht vandy liedy,
Soo verre als Vedene ey duecht by hem moetey swyghey:
Maer andrs cay hem vay tself niet vay dienst gheschiedy;
Want Vedey maeckt Heerey die ouer al ghebiedey.

a b c c d d d e e f ff g g h h

Fortuna heeft als Meesterresse ghebod — Ouer de ghene die hier onbedacht leeft,
Houdende den Rijckdom voor harey God, — Maer de wyse ouer hatr alle macht heeft.

Duecht is inde daet gheleghen.

Heschicktelyck t'aenhooren de meesters onderwysen,
Ende der vaders vermaninghe, is wel te prysen,
Soo ist ock met vlijt duerlesen verscheyden boecken,
Noch meer duecht kennen, ende wat daer toe mach rijsen,
Maer sonder daet ist al een ydel ondersoecken.
Niet duecht wetten, maer duecht doen, can den mensch verclaecken.

---

i j k l l̃ m m̃ n ñ o p q

Elcvic die vercreghen wordt duer duecht,
Maer alle andere eertendt ydele vreucht
Blyft inder ewicheyt groot ende onsterflyck.
Vergaet als een bloeme der velde bederflyck.

Mey moet de hertey met ootmoedicheyt ende beleeftheyt winney.

euſſche eerbaerheyt, beleefde ootmoedighe manierey,
Eyy nut ende bequaem alley ionghey ſcholieren:
S'ootmoedicheyt (die alle verwaentheyt weerſtaet)
Canſe met gheſchickte vrindlycheyt ſoo vercierey,
Dat ſy elcy herte ghewinney met ſulckey daet.
Daer ey ie niet dat zedicheyt te bouey gaet.

---

x x x ſ ſſ s & 6 6) &c. t tt t

Heerlyck wordt hier alle conſten onderhouwen
Eere can den traghen tot arbeyt ſtouwen.
Ouer glorie end' eer haer voedſter ſorchvuldich:
Maer eerloos ſijn maeckt den menſche onuervuldich.

Draecht v soo dat ghy eeneu anderen syn gheluck niet eu derft ontwenschen.

Indien ghy hier, o ionghe Juecht, v ghebreken
Niet cloeckelyck in wederstaet, maer volght al haer preken,
Ghy sult dat te late beclaghen menichfoudt,
Hoorende van ein ander eere en' duecht spreken,
Diese ouerwonnen hebbende eerst silver ende goudt,
Crijght dan in tijte dat ghy dit sulcken afwenschen soudt.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V u v w x y z.

In ondanckbaerheyt heeft God groot mishaghen,
Maer wie en souder oock niet outer claghen.

Soo doet oock de menschen't sy oudt oft ionck:
Sy is van veel quaets wortel ende oorspronck.

Mey moet hem somtyts nae dey tyt schickey.

abeley moetmey tossey ende seyley stryckey,
Nae dat het dey noot eyscht, om peryckel t'onbyckey,
De redene is onse leer-meestersse in dit stuck,
Ale wy eey andere, missende dees practyckey,
Suer schaey siey comey in benautheyt ende druck.
Met eene andere schaey wye wordey in groot gheluck.

A B C D E F G H J K M N.

Kinderen, eert altyt met grooter feesten, Die wys ende ghescheickt sijn in goede consten,
Soo wordy deuchdyck gheacht by de meeste: Want die de wysse eert, erft met hun eere ionsten.

Beter ist ryck van gheeste dan van goede wesen.

Oflycker is dee gheests rijckdom dan s'werelts schat:
Met silver ende goudt marcktmen wel dit oft dat,
Maer het moet altemael den gheest obedieren.
Ja t'sterflyck oock by d'eelwich te ghelijcken wat?
Certeyn mennt, met rechte machmen dan wel lauderen
T'gheen dat regeert bouen t'gheen dat hem laet regeren.

Lof ende prijs doet one met ernste vlerich De deught beminnen, ende ydelheyt wandelen,
Elck een staet nae de grootste eere gierich, Maer meest eertmense die redelycxt handelen.

Thegheerey verhinder.. de gherustheyt.

aeckt dat ghy meester ouer d begheertey sijt,
Verwintse iy ale. salich wort ghy deur sulckey strijt.
Want die d begheertey in hey latt onbestredey wesen,
Je ale eey woldende zee onghexust altijt,
Jae bay hey sietmey aucht heel end al vertredey wesey.
Dacr ey ib niet betere day iy ale te bredey wesey.

a ą b c d e ę f ff g h i k l m n ŋ

Mate is tet alle dingh nut ende goet,
Ende haten ale fenyn den ouerdoet.
Ae die verstant hebben prüssen hater weghen.
Jn mate volghen is tbeste gheleghen.

Grootey ſtaet doet dickwils de Gryheyt verlieſey.

iemant ey laet hem nay ſwerelts eere verdwaſey,
Die ghene die in haer heeft al ſiin verſolaſey,
Maeckt ſy eey ſlaue om eey ydel hope t'ontfanghey,
Die ghelijck eey zeebare Sandey wint ghеblaſey
Vergaet, ſoo haeſt alеdry wint ſiin vleughels laet hanghey,
Hoocheyt ſpert nettey om s'menſchey vriiheyt te Sanghey.

---

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ ſſ t u v w x y z 3 &.

Niemant en behoort hem edel te noemen, Om dat hy hier als d'edelſte geboren leeft,
Maer dеſe alleen mach hem San ſulcx beroemen, Die d'ondeught verdreuen, ende deught vercoren heeft.

Weest meester ouer ubbey schat.

rdineert ende maticht alsoo ubbey wille,
Dat ubbey gheest blijue altijt gherust ende stille:
Siet dat ghy v seluey niet ey maeckt srijckdome slaue,
Wacht v vay sulckey dienstbaerheyt vol vay gheschille,
Want bedrieghlyck is haer vreucht, schadelyck haer gaue,
Tis prijselyck meester wesen ouer sijy haue.

A A A R B C C O S E

Onderdanicheyt (soo ons leert schriftuere) Is veel beter dan eenighe offerhande:
Wie daer teghen strydt, sal inde seluc vre Als Saul syn macht verliesen met schande.

Dat buytey ons is, ey is gheey deucht.

ryselyck ey ie darmoede noch dey rijckdom groot,
Ock niet te lachterey: want ale wyy ende broot
Synse ay mensch nae t'ghebruyck nut oft onbequame
Maer onse ie de aucht, opgheboedt in onsey schoot,
Enae ase alleene werckt a soflycke fame,
Elckey sy de aucht day bouey al aenghename.

Uf Sh Jh Jh Kh Lh Mh Mh Nh

Prijst niet voor goet alle dat schoon van schijn is,
Hy is wijs die int onderscheyden fijn is,
Treehte ondersoeckt eer ghy besluyt finalyck,
Maer die t'schijn voor de waerheyt neemt, doet qualyck.

Traecheyt is oorsake bay heel quaets.

uelt ϑ traecheyt tot leegh syn, wiltse niet gheloouey,
Want dy erf-viandt, die ϑ siele soeckt te rooney,
Nae sulcy wacht; iae daer op toe leyt nacht ende dach,
Op dat hy de ghene die hy soo siet verdooney,
Met hem inxy afgront der helliy vuerey mach:
Traecheyt werckt onxucyt droefheyt enx eebwicy gheclacy.

Op Z Ꝑ ϑ T V W X Y Z.

Questien die onnut syn endē onstichten,
Isᵗ dat ghyse eenen anderen hoort dichten
En lact ghecnsine wt uwen monde comen:
Stopt ϑ ooren veur sulcx, het sal ϑ broomen.

Haesticheyt doet dickwils misdoey.

Eyplyck let drymael op t'gheey datmey ỽ beurleyt,
Eer ghy iet besluyt, hoe wel dattet ỽ ghreyt,
Wacht ỽ oock wel ỽ haest met eede te verbindey
Ney iemant die hertneckich driift al dat hy seyt,
Onderwint eerst de waerheyt, laet ỽ niet verblindey,
Die de waerheyt volght, cay hem niet bedroghey vindey.

a b c d e f g h i k l m n y o

Redene en stelt nimmermeer op d'een sy,
Want waer de redene cryght heerschappy,
Dattse ỽ hepe regeren ende stercken,
Daer woont wijsheyt die niet quaets en can wercken.

abida van Kampen boeck voor goeda
1647 op maen betalingh d'dan 19 april

Blyft by de waerheyt, ende spreeckt vryelyck.

chaemt v de waerheyt gheensins, wiltse altijt voorstaey
Cont ghy iet goets voey, ey laet dat niet onghedaey,
Maer als iemant iet oneerlycx vay v begheert,
Wilt soodanighy quaet stoutelyck vay monde slaey,
Seght vry vut (als die v met sulcy niet ey gheneert)
Tis eey verkeerd vrientschap die de siele deert.

---

p q r s ſ ſſ s ß t ꝛ ꝺ u x y z ɛ.

Soberheyt bemint, ende haet tgulsich woeden,
Maer spijse ie gheghcuen om hem te voeden:

Vant om t'eten ie den mensch niet gheschapen,
Dese misbruyckt, sal de wysheyt verslapen.

---

annotion van kompon hoort dit boeckien tot
op naondach gheschreuen maandmiddach to

Ey doet niet dat Ø berouwey mocht.

e Hergheefs ey openbaert Ø secretey niet,
Want de menscge ie onghestadigher day ey riet.
Die hedey vriendt ie, die wordt wel viant eer morghey:
Betrout niet lichtelyck, wijsselyck voor Ø siet,
Dat ghy namaele niet en segt, had ickt doch verborghey.
Die niet swijghey cay, brenght hem seluey in veel sorghey.

---

a b c c d d d d e e f ff g g h h

Toorne ende verwaende sichtveerdicheyt,
Want sy bestryden met onweerdicheyt,

Syn vianden van Heene ende deught.
D'oprechte waerheyt die den ghoest verheucht.

Hy ey leeft niet, die niet wel ey leeft.

leeffchelyck leuey ey wordt gheey leuey ghenaemt,
Want fulcx ie tleuey alder beeftey onbeſchaemt,
Niet volghende day harey onredelyckey aert:
Redelyck leuey ie tleuey dat dey menſch betaemt,
Dieft aenneemt bliift onder de leuende vermaert,
Ey de wellufteghe ale ydel gheclanck weeh vaert.

---

i j k l l ſ m m ny n n y o p q

Victorie t'hebben ouer den quaden
Twerckt groote ruſte, ende theelt veel ſchaden.

Met ſottichеyt ende deught, ie ſeer loſelyck,
Die tquaet met quaet loont, miſgaet hem groſelyck.

Alle menschen syn dem wille Gods onderworpen.

exxes den grooten Monarcha Vroom en Caeliant
Verheert hebbende veel volcx, ende menich lant,
Heeft in eenen slach verloren syne Sceptere glorie,
Als hy hem thien hondert dusent mans sterck beuant.
Dat groot ghewelt niet en ghelt, leert dit dese historie,
Den Almachtighen gheeft dien hy wil Victorie.

x r ſ ſſ s & ß ʒ t tt z

Xanthus de riuiere houdt noch int ghedachte
Deur Helena, by den Troyanen wrachte,
Teerlyck iammer, dat Venus met haer weelde
Om eenen Vrucht den wellustighe opt langh quelde.

De dronckaerts ende gulsichaerts syn onnut.

Dese onnutte dronckaerte ey sulcke persooney,
Ey syn niet weerdich in eey goede stadt te wooney,
Daer elck arbeydt voor dey anderiy int ghemeyn,
Doch met armoede sy huy selue aldermeest looney,
Eruende eey eeubbich verbiist by groot ende cleyn,
Op ander arbeydt leuey gheey dingh soo vileyn.

Vuswxyzze.

yeghelyck wil hem van dronckenschap bedwinghen, De mensch worter deur als een onreyn gercken.
Onbeschaemt ende plomp in alle dinghen. Jae cloeck ende neerstich tot godloose wercken.

De liefde Gods gheeft dat eewich leuen.

ekeren yuer der Christelycker liefden crachtich,
Voort onsen gheest soo te drijuen tot God almachtich,
Dat wy de werelt verghecten ende haer saken.
Want die d'aertsche ydelheyt beminnen onbedachtich,
Jn veel moeyten ende groote onruste gheraken,
Maer die God liefhebben d'eewighe leuen smaken,

A B C D E F G H J K L M N

Soo doncruyt oyt de goede terw' woest mackte, En dat deur dickwils den ouergoet schynde,
Soo coemt des lants voorspoet dat elck nae hackte, Deur quaty tonghen tot onsalighen eynde.

Suauitate ſcientiæ nihil eſt homini iucundius.

DILIGENTIA in omnibus rebus plurimum valet: hæc præcipuè colenda eſt nobis, hæc ſemper adhibenda, nihil eſt quod non hæc aſſequatur: qua vna virtute omnes reliquæ virtutes continentur.

Solertia conando vincit omnia.

A B C D E F G H I K L M N O P
Q R S T V X Y Z Æ.

---

a a b c d e e f ff g h i j k l m n o p q
r r ſ ſſ s t t t v u x y z & ct ſt æ ę œ.

Statuite scientiæ nihil esse homini iucundius.

DILIGENTIA in omnibus rebus plurimum valet: hæc præcipuè colenda est nobis, hæc semper retinenda, nihil est quod non hæc adequatur: qua vna virtute omnes reliquæ virtutes continentur.

Solerti certando vincit omnia.

A B C D E F G H I K L M N O P
Q R S T V X Y Z Æ.

---

a b c d e f ff g h i j k l m n o p q
r s t u x y z & ß ß ß ß ß ß.

Sine ſtudio & ardore quodam amoris, in vita nihil fit quicquam egregium.

QVÆ *bona ſunt, fieri meliora poſſunt doctrina: & quæ non optima, acui tamen aliquo modo & corrigi poſſunt. Parum autem valet doctrina, niſi induſtria, labore, diligentia comprobetur.*

A A B B C C D D E E F G G H H I I
K L M M N N O P Q Q R R S T
U V X Y Z Æ Æ.

---

a b c d e e f ff g h i j ij k l m m n o p q r ſ ſſ s t v u
x y z z & ct ſt ſt æ æ ſb ſi ſl ſp ſp fi ffi fl fr as is us.

Τ Υ Φ Χ Ψ Ω.

α β ϐ γ Γ ϰ ϑ δ ε ϵ ϛ ζ η ϑ θ ι ϰ λ ϻ μ ν ξ ο π
ϱ ρ ζ σ ς ς τ ϒ φ χ ψ ω.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ
ק ר ש ת ך ם ן ף ץ

DE Coninckclicke Maiesteyt verbiedt alley persooney, nae te druckey, oft nae te makey om te vercoopey in eenigher voeghey, sekere sortey van letterey, fingettey, oft ander dierghelyck ciraet, eerst te voorschijn ghebracht door Christoffel Plantyn: ende dat voor dey tyt van acht iarey, op de boete inde originaeley begrepey.

Ghegheven te Bruessel in den secretey raet, dey 2. dach Decemb.
ende in dey raet van Brabant, dey 3. der voorseyder maendt, int iaer 1567.

Ondertecken,

De Pangh.

127